

Сабденова Багила Алтынбековнаның «6D011700-Қазақ тілі мен әдебиеті» мамандығы бойынша философия докторы (PhD) дәрежесін алу үшін дайындалған «Оқытудың дыбыс-бейнелік құралдары арқылы бастауыш сынып оқушыларының қатысымдық дағдыларын дамыту» тақырыбындағы диссертациясының

АҢДАТПАСЫ

Зерттеу жұмысының өзектілігі. Қазіргі кезеңде білім беру жүйесіне бірқатар өзгерістер енгізіліп, білім берудің мазмұны жаңартылуда. Оқу әрекетіне белсенді қатысатын, өз ойын шығармашылықпен жеткізіп, өздігінен шешім шығара алатын және қатысымдық дағдыларын дамыған, білімін өмірлік жағдаяттарда тиімді қолдана алатын сауатты тұлға қалыптасуы тиіс. Мұндағы басты мақсат – оқушыларды біліммен қаруландырып, олардың жалпы оқу білігі мен дағдысын, құзыреттіліктерін қалыптастыру ғана емес, оқушы тұлғасының жан-жақты, үйлесімді дамуы үшін қолайлы жағдай туғызу.

«Қазақстан Республикасы білім беру мен ғылымды дамытудың 2020-2025 жылдарға арналған мемлекеттік бағдарламасында» Қазақстандық білім мен ғылымның жаһандық бәсекеге қабілеттілігін арттыру және жалпыазаматтық құндылықтар негізінде тұлғаны тәрбиелеу және оқыту міндеті көзделген [1].

Елбасы Н.Ә.Назарбаев білімді, сауатты адамдар – бұл ХХІ ғасырдағы адамзат дамуының негізгі қозғаушы күші екендігіне, әлемдік білім саласының дамуы көшінен қалмай ілгерілеудің қажеттілігіне, ал сол көшке ілесе алмау мемлекет үшін үлкен сын болатындығына назар аударады [2]. Аталған стратегиялық тұжырымдар республикамыздың мектептеріне енгізілген «Бастауыш білім берудің мемлекеттік жалпыға міндетті стандарты» [3] мен бағдарламаларының, оның ішінде «Бастауыш білім беру деңгейінің 2-4 - сыныптарына арналған «Қазақ тілі» пәнінен үлгілік оқу бағдарламасында» қатысымдық дағдыны дамыту туралы: «Бастауыш мектепте "Қазақ тілі" пәнін оқыту мақсаты – сөйлеу әрекетінің түрлерін: тыңдалым, айтылым, оқылым, жазылымды дамыту арқылы тіл туралы бастапқы білімді меңгерту және оны тілдік нормаларды сақтай отырып, оқу әрекеті мен күнделікті өмірде қолдану», - деп берілуі бағдарламаның негізі болып табылатындығын дәлелдей түседі [1,б. 1].

Бастауыш білім берудің мемлекеттік жалпыға міндетті стандартында білім алушы тұлғасының үйлесімді қалыптасуы мен дамуына қолайлы білім беру кеңістігін жасауды мүмкін ететін кең ауқымды дағдылар негіздерінің қатарында «қатысымдық түрлі тәсілдерін, оның ішінде тілдік дағдыларды меңгеру» [3,б. 3] көрсетілген, бұл оқушылардың қатысымдық дағдысын мақсатты түрде дамыту қажеттігін туындатуда.

Тілдің басты қызметі қарым-қатынас, танымдық құрал болғандықтан, тілдік білім беруде оқушының қатысымдық дағдыларын дамытудағы жаңаша әдістемесін талдап-таразылау – дидактика, соның ішінде бастауыш мектепте қазақ тілін оқыту әдістемесінің өзекті мәселесі.

Әдістеменің заман дамуымен бірге әрдайым жаңаша келбетте келіп, жетіліп отыратын бір аспектісі – оқытуда дыбыс-бейнелік оқыту құралдарын

қолдану. Бұл – білім беру мазмұнының жаңаруымен, заман талаптарының қажеттіліктерін өтеуден туындаған заңдылық. Осымен байланысты ақпараттық-коммуникациялық технологиялардың қарқынды дамуы білім беру саласына да оның жетістіктерін қолдану кең ауқымда жүзеге аса бастады. Осы тұрғысынан бастауыш мектепте білім беру үдерісінде оқытудың дыбыс-бейнелік құралдарын қолдану – оқушының білім сапасын арттырудың тиімді жолдарының бірі. Сондықтан оның ғылыми-әдістемелік, технологиялық негіздерін айқындау бастауыш мектепте қазақ тілін оқыту әдістемесінің көкейкесті мәселесі негізінде қарастырылады.

Қатысымдық дағдыны дамытуды ғылыми түрде зерттеу классик ұлы ғұламаларымыз әл-Фараби, А.Яссауи, Ж.Баласағұн, Х.Дулати, М.Қашқари, А.Құнанбаев еңбектерінде адамның өзін-өзі тануы және нені білгісі келетінін ұғынуы, әрбір ісіне қорытынды жасап, өкінбей өмір сүру үшін жасайтын ой әрекеті тұрғысынан қарастырылғандығы анықталды.

Ы.Алтынсарин, А.Байтұрсынов, М.Жұмабаев, М.Дулатов, Ж.Аймауытов қатысымдық дағдыны дамыту мәселесін арнайы қарастырмаса да, өз еңбектерінде сөйлеу әрекеті біліктіліктерін қалыптастырудың педагогикалық және психологиялық аспектілеріне тоқталған.

Есте сақтау үдерісі туралы Н.И.Гез, И.А.Зимняя, Н.В.Елухина, Е.И.Исенина, А.И.Леонтьев, С.Л.Рубинштейн, С.Қожахметовтердің зерттеулерінде қарастырылған.

Сөйлеу әрекеті түрлерінің (оқылым, жазылым, тыңдалым, айтылым) лингвистикалық негізін, тыңдалым әрекетінің фонетикалық ерекшеліктерін, сөз бен сөйлемнің мағыналық жақтарын ғалымдар Е.И.Пассов, С.К.Фоломкина, Н.В.Бассова, Т.М.Никитина, Қ.Жұбанов, Ф.Оразбаева, А.А.Маргарян, Е.Ю.Юрьева, А.Д.Швейцер, Е.Б.Шубин, С.Н.Бернштейн, К.Жақсылықова өз еңбектеріне арқау еткен.

Қазақ тіл білімінде алғаш рет тілдік қатынас мәселесінің ғылыми теориялық негізін Ф.Оразбаева жасаған.

Ақпараттық білім беруде, соның ішінде қатысымдық дағдыларды дамытуда оқытудың дыбыс-бейнелік құралдарын қолдану қызметі В.П.Беспальконың, Е.С.Полаттың, М.Ю.Тихоновтың теориялық еңбектерінде анықталған.

Тілді оқытудың ақпараттық-коммуникациялық қырларын қазіргі кездегі ақпараттану мен қатысымдық теориясы тұрғысынан қарастыру Н.Винер, К.Шеннон, У.Эшби еңбектерінде зерделенген.

Сөйлеуді игеруде тілдің қатысымдық қызметі С.Рахметова, Қ.Қадашева, Н.Құрманова, З.Бейсенбаева, Ж.Сүлейменова, Ә.Әлметова; Н.Оразақынова, Ж.Дәулетбекова, Ш.Құрманбаева, А.Сатбекова, Ж.Балтабаевалардың; тілдік бірліктердің қатысымдық мәні Т.Ермекова, Н.Ильясова, Ғ.Шойбековалардың; қатысымдық дағды, құзыреттілік қалыптастыру Қ.Молдабек, Ә.Жұмабаева, Э.Уайдуллақызы, К.Мулдабекова, Ә.Рысқұлбекова, М.Дүйсенова, З.Абдулжановалардың еңбектерінде қарастырылған.

Оқытудың дыбыс-бейнелік құралдарын қолдану арқылы білім беруді ақпараттандыруды жүзеге асыру мәселесі Г.Қ.Нұргалиева, Т.О.Балықбаев,

Ж.А.Қараев, Ж.У.Кобдикова, К.З.Халықова, Б.Абықанова, Б.Ж.Құрманова, Д.Н.Исабаева, Н.Т.Сартаевалар еңбектерінің негізгі арқауы болған.

Жоғарыда талданған ғылыми еңбектерде дыбыс-бейнелік оқу құралдары арқылы бастауыш сынып оқушыларының қатысымдық дағдыларын дамытудың арнайы қарастырылмауы біз зерттеп отырған мәселенің ғылыми-теориялық және әдістемелік тұрғыда әлі де болса жеткілікті дәрежеде шешімін таппай отырғанын дәлелдейді.

Бастауыш сынып оқушыларының қатысымдық дағдыларын дамыту ең алдымен оқытудың дыбыс-бейнелік құралдарын қолдануға тікелей байланысты десек, бұл мәселенің арнайы зерттеу нысанына алынбағандығын көрсетті. Бұл жағдай:

– білім беруді ізгілендірумен байланысты қазіргі заман талабына сай тұлға қалыптастырудың қажеттілігі мен оқушылардың қатысымдық дағдыларын дамыту жұмыстарының жеткіліксіздігі арасындағы;

– қазіргі ұйымдастырылған педагогикалық жағдайда дыбыс-бейнелік оқыту құралдары арқылы бастауыш сынып оқушыларының қатысымдық дағдыларын дамытудың қажеттілігі мен осы міндетті шешу үшін ғылыми негізделген және тәжірибелік қатынас құрудың жеткіліксіздігі арасындағы;

– бастауыш сынып оқушыларын дыбыс-бейнелік оқыту құралдарымен жұмыс жасауға үйретудің қажеттілігі мен оқу материалдарын қолдану технологиясының жетіспеуі арасындағы қарама-қайшылықтар бар екенін көрсетеді.

Мұндай қарама-қайшылықтардың шешімін іздестіру оқытудың дыбыс-бейнелік құралдары арқылы бастауыш сынып оқушыларының қатысымдық дағдыларын дамыту мәселесін айқындап, зерттеу жұмысымыздың тақырыбын **«Оқытудың дыбыс-бейнелік құралдары арқылы бастауыш сынып оқушыларының қатысымдық дағдыларын дамыту»** деп таңдауымызға негіз болды.

Зерттеу мақсаты - оқытудың дыбыс-бейнелік құралдары арқылы бастауыш сынып оқушыларының қатысымдық дағдыларын дамытуды теориялық-әдіснамалық тұрғыдан негіздеу, оқу-әдістемелік кешенін ұсынып, тәжірибелік-эксперименттен өткізіп, тиімділігін дәлелдеу.

Зерттеу нысаны. Бастауыш сынып оқушыларының қатысымдық дағдыларын дамыту үдерісі.

Зерттеу пәні – бастауыш сыныптардағы әліппе және қазақ тілі сабақтарында оқытудың дыбыс-бейнелік құралдары арқылы оқушылардың қатысымдық дағдыларын дамыту әдістемесі.

Зерттеудің ғылыми болжамы. *Егер* оқытудың дыбыс-бейнелік құралдары арқылы бастауыш сынып оқушыларының қатысымдық дағдыларын дамыту теориялық тұрғыдан негізделіп, оның әдістемесі әзірленсе, құрылымдық-мазмұндық моделі шығармашылықпен қолдануға бағытталса, *онда* бұл әдістеме қазақ тілі сабақтарында оқушылардың оқу пәнінің мазмұнын тереңірек түсінуге және оқу тәсілдерін түрлендіруге мүмкіндік береді, *өйткені* бұл жағдайда дыбыстық-бейнелік құралдар қатысымдық дағдылардың дамуына ықпал ететін белсенді қызмет түрлеріне жатады.

Зерттеудің міндеттері:

1. Бастауыш сынып оқушыларының қатысымдық дағдыларын дамыту мәселесінің ғылыми еңбектерде қарастырылу жайы;
2. Дыбыстық-бейнелік оқу құралдарының түрлері мен оларды қолданудың маңызы;
3. Дыбыстық-бейнелік оқу құралдары арқылы бастауыш сынып оқушыларының қатысымдық дағдыларын дамытудың педагогикалық-психологиялық негіздерін анықтау;
4. Оқытудың дыбыс-бейнелік құралдары арқылы бастауыш сынып оқушыларының қатысымдық дағдыларын дамытудың құрылымдық-мазмұндық моделін жасау;
5. Дыбыс-бейнелік құралдары арқылы бастауыш сынып оқушыларының қатысымдық дағдыларын дамыту әдістемесін ұсыну;
6. Тәжірибелік эксперимент жүргізу, оқу-әдістемелік кешеннің тиімділігін дәлелдеу, арқылы ғылыми негізделген ұсыныстар беру.

Зерттеудің жетекші идеясы – оқытудың дыбыс-бейнелік құралдары арқылы бастауыш сынып оқушыларының қатысымдық дағдыларын дамыту олардың әлеуметтенуіне жағдай жасайды.

Зерттеудің теориялық және әдіснамалық негіздері ретінде философ, психолог, педагог ғалымдардың теория мен тәжірибенің бірлігі туралы ұстанымдары, таным теориясы, білім беру жүйесін ақпараттандыру тұжырымдамасы, тұлғаның іс-әрекетте қалыптасуы туралы философиялық, психологиялық, педагогикалық тұжырымдамалар, ақыл-ой іс-әрекетін сатылап қалыптастыру теориясы; ғалымдардың ақпараттық мәдениетті дамыту, өзін-өзі дамыту туралы тұжырымдамалары; тұлғалық-бағдарлы оқыту тұжырымдамасы, педагогика мен психологиядағы теориялық қағидалар, көрнекілік теориясы, қатысымдық дағдыны дамыту туралы ғылыми тұжырымдамалар, біртұтас педагогикалық үдеріс теориясы басшылыққа алынды.

Зерттеудің дереккөздері ретінде: Қазақстан Республикасының «Білім туралы» Заңы, Қазақстан Республикасында білім беру мен ғылымды дамытудың 2020-2025 жылдарға арналған мемлекеттік бағдарламасы, зерттеу мәселесі бойынша отандық және шетел ғалымдарының философиялық, лингвистикалық, педагогикалық, психологиялық еңбектері, қатысымдық дағды туралы, ақпараттық сауаттылық, техникалық оқыту құралдарын қолдану туралы педагогикалық зерттеулер, Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрлігінің нормативті құжаттары, бастауыш мектептегі оқыту үдерісін ұйымдастыру бойынша жинақталған отандық және әлемдік озық тәжірибелер, Қазақстан Республикасында жалпыға міндетті бастауыш білім берудің мемлекеттік стандарты, жаңартылған оқу бағдарламасы алынды.

Зерттеу кезендері.

Бірінші кезең (2016-2018) – зерттеу мәселесі бойынша педагогикалық-психологиялық, ғылыми-әдістемелік әдебиеттер мен нормативтік құжаттарға теориялық тұрғыдан талдау жасалып, материалдар жинақталды. Осы кезеңде зерттеу мәселесі, міндеттері, зерттеу көздері, пәні және ғылыми болжамы айқындалды; дыбыс-бейнелік оқыту құралдары арқылы бастауыш сынып

оқушыларының қатысымдық дағдыларын дамыту бағытындағы озық тәжірибелер зерделенді, бастауыш сынып оқушыларының қатысымдық дағдыларын дамытудың теориялық негіздері айқындалып, оның мазмұндық-құрылымдық моделі жасалып, өлшемдері мен деңгейлері көрсетілді.

Екінші кезең (2018-2019) – дыбыс-бейнелік оқыту құралдары арқылы бастауыш сынып оқушыларының қатысымдық дағдыларын дамыту үлгісін оқыту үдерісіне енгізудің тиімділігін анықтау бойынша тәжірибелік-эксперименттік жұмыс жүргізілді.

Үшінші кезең (2019-2021) – оқыту тәжірибелерінің қорытындыларын талдау, жалпылау, нақтылау нәтижелері бойынша эксперимент материалдары жүйеге келтірілді, соның негізінде, дыбыс-бейнелік оқыту құралдары арқылы бастауыш сынып оқушыларының қатысымдық дағдыларын дамыту динамикасы анықталып, оның тиімділігі статистикалық тұрғыда негізделді.

Зерттеудің әдістері: *теориялық* (философиялық, әлеуметтік, психологиялық, лингвистикалық, педагогикалық және әдістемелік ғылыми-әдістемелік әдебиеттерді зерттеу мәселесі тұрғысынан талдау, озық педагогикалық тәжірибелерді зерделеу, жинақтау, қорытындылау, салыстыру, жіктеу, нақтылау, нәтижелерді жобалау, модельдеу); *эмпирикалық* (сауалнама жүргізу, диагностикалау, бақылау, т.б.); *математикалық-статистикалық* (алынған нәтижелерді математикалық-статистикалық тұрғыда өңдеу, мониторинг жүргізу, сараптау).

Зерттеу базасы: Тәжірибелік-эксперимент жұмысы Алматы қаласы Білім басқармасының «№15 гимназия» коммуналдық мемлекеттік мекемесінің бастауыш сыныптарында жүргізілді. Тәжірибеге барлығы 165 оқушы қатысты, оның 82 оқушысы эксперимент сыныбы және 83 оқушысы бақылау сыныбы ретінде алынды.

Зерттеудің ғылыми жаңалығы мен теориялық маңызы:

– бастауыш сынып оқушыларының қатысымдық дағдыларын дамытудың зерттелу жайы анықталды;

– оқытудың дыбыс-бейнелік құралдарының түрлері мен оларды бастауыш оқыту үдерісінде қолданудың маңызы нақтыланды;

– қазақ тілі сабақтарында оқушылардың қатысымдық дағдыларын дыбыс-бейнелік оқу құралдары арқылы дамытудың педагогикалық-психологиялық негіздері айқындалды;

– оқытудың дыбыс-бейнелік құралдары арқылы бастауыш сынып оқушыларының қатысымдық дағдыларын дамытудың құрылымдық-мазмұндық моделі жасалды;

– дайындалған дыбыс-бейнелік оқыту құралдарының оқушының қатысымдық дағдыларын дамытудағы тиімділігі тәжірибелік-эксперимент негізінде дәлелденіп, ұсыныстар әзірленді.

1. Бастауыш сынып оқушыларының қатысымдық дағдыларын дамыту мақсатында авторлық «Бізге көңілді!» сайты [4] ұсынылды.

2. Оқытудың дыбыс-бейнелік құралдары арқылы бастауыш сынып оқушыларының қатысымдық дағдыларын дамыту бойынша оқу-әдістемелік кешені ұсынылды.

3. Бастауыш сынып оқушыларының қатысымдық дағдыларын дамыту мақсатында «Қазақ тілі (3-сынып)» [5], «Қазақ тілі (4-сынып)» [6] 1-2 бөлімдерінің ұнтаспасы әзірленіп, жалпы білім беретін мектептердің бастауыш оқыту үдерісіне енгізілді.

4. «Әліппе» оқулығының байқау нұсқасында тыңдалымға берілген QR материалдары мен «Әліппе» ұнтаспасы 2020/2021 оқу жылында ҚР пилотты мектептерінде эксперименттен өтіп, 2021/2022 оқу жылында QR материалдары бар «Әліппе» оқулығы мен «Әліппе» ұнтаспасы жалпы білім беретін мектептің 1-сыныбының оқу үдерісінде пайдалануға ұсынылды.

Зерттеу нәтижелерін жалпы орта білім беретін мектептің бастауыш сыныбында, жоғары және орта арнаулы педагогикалық оқу орындарында, бастауыш сынып мұғалімдерінің біліктілігін арттыру және қайта даярлау институты тәжірибесінде пайдалануға болады.

Зерттеу нәтижелерінің жариялануы мен мақұлданыуы.

Зерттеу жұмысының мазмұны бойынша 19 ғылыми еңбек жарық көрді. Соның ішінде 2-еуі Scopus деректер қорына енетін жарияланымда:

1. Methods of teaching derived words of Kazakh language by interactive technologies//Opcion. - 2018. - V. 34. Iss.85. - P. - 273-289.

2. Teaching primary school pupils through audio-visual means. International Journal of Emerging Technologies in Learning//International Journal of Emerging Technologies in Learning. -2019 – V.14. Iss. 22. - P. -122-140.

Білім және ғылым саласындағы бақылау комитеті ұсынған басылымдарда 3 мақала жарияланды.

Отандық және шетелдік халықаралық ғылыми-теориялық конференция жинақтарында 6 мақала жарияланды.

Жаңартылған білім беру мазмұны аясында және Ахмет Байтұрсынұлы әдістемесі негізінде ҚР Білім және ғылым министрлігі ұсынған 6 оқулық және оқу-әдістемелік кешен (ОӘК) әзірленіп жарық көрді:

1. Қазақ тілі. 3-сынып. Ұнтаспа. 1-2 бөлім. Алматы. Атамұра, 2018 .

2. Қазақ тілі. 4-сынып. Ұнтаспа. 1-2 бөлім. Алматы. Атамұра, 2019.

3.Әліппе. Жалпы білім беретін мектептің 1-сыныбына арналған оқулық. Алматы. Атамұра, 2021. -108 б.

4. Әліппе. 1-сынып. Ұнтаспа. Алматы. Атамұра, 2021.

5. Әліппе оқыту әдістемесі. Жалпы білім беретін мектептің 1-сынып мұғалімдеріне арналған. Алматы. Атамұра, 2021. – 246 б.

6. Әліппе. Электронды оқулық. Алматы. Атамұра, 2021.

Қорғауға ұсынылатын негізгі тұжырымдар:

1. Бастауыш сынып оқушыларының қатысымдық дағдыларын дамыту – қатысымдық теорияға негізделіп, оқытудың дыбыс-бейнелік құралдары арқылы оқушының сөйлеу әрекеті түрлерін жетілдірудегі және оны әлеуметтік-мәдени жағынан дамытудағы инновациялық траектория.

2. Зерттеу барысында айқындалған педагогикалық-психологиялық ерекшеліктер оқытудың дыбыс-бейнелік құралдары арқылы бастауыш сынып оқушыларының қатысымдық дағдыларын дамытуды психологиялық, теориялық, практикалық тұрғыдан қамтамасыздандырады. «Оқытудың дыбыс-

бейнелік құралдары арқылы бастауыш сынып оқушыларының қатысымдық дағдыларын дамыту» – оқушының жеке басы дамуының, сөйлеу қабілеті жетілуінің, өмірде табысты болуының, оқуда жетістіктерге жетуінің кепілі, әлеуметтік-мәдени дамуының негізі болатын тілдің қатысымдық бірліктері жайындағы білімдері, лексикалық қорының дамуы, танымдық құзыреттілігінің қалыптасуы, тыңдап, кері байланысқа түсуі, басқа адамдардың пікірімен санаса білуі, оны мұқият, шыдамдылықпен тыңдай, түсінгенін өзінше қорытып, өзіндік сындарлы пікірін айта білуі, диалог пен талқылауларға қатысуы, өз қатарындағы құрдастарымен белсенді түрде араласа білуі, үлкендермен, өз қатарымен ынтымақтастық қарым-қатынасқа түсе алуы сияқты бір-бірімен тығыз байланысқан компоненттерден тұратын тұлғаның кешенді сапасы.

3. Оқытудың дыбыс-бейнелік құралдары арқылы бастауыш сынып оқушыларының қатысымдық дағдыларын дамыту әдістемесінің құрылымдық-мазмұндық моделі ақырғы нәтижеге жетудің теориялық-әдіснамалық негіздері; қатысымдық дағдыларды дамыту үдерісінің компоненттері мен көрсеткіштері айқындалған, зерттеу мәселесін тиімді шешуге бағытталған әдістерін, құралдарын сипаттайтын, дамыту деңгейлері айқындалған құрылым болып табылады. Модель болашақ бастауыш сынып мұғалімдерін кәсіби даярлауда, бастауыш білім беру стандарттары мен оқу бағдарламаларын және «Әліппе», «Қазақ тілі» оқулықтарын әзірлеуде басшылыққа алатын ғылыми негізделген әдістемелік нұсқаулық бола алады.

4. Оқытудың дыбыс-бейнелік құралдары арқылы бастауыш сынып оқушыларының қатысымдық дағдыларын дамыту әдістемесі «Оқытудың дыбыс-бейнелік құралдары арқылы бастауыш сынып оқушыларының қатысымдық дағдыларын дамыту» оқу-әдістемелік кешенін; «Әліппе», «Қазақ тілі» пәндері бойынша визуалды түсінуге арналған QR және ұнтаспа тыңдалым материалдарын жалпы білім беретін мектептің бастауыш оқыту үдерісіне енгізумен іске асырылады.

Зерттеу нәтижелерінің дәлдігі мен негізділігі: зерттеудің ғылыми-педагогикалық негіздерімен, зерттеу пәніне сәйкес қарастырылған әдіс-тәсілдердің нақты қолданылуымен, тәжірибелік-эксперимент жұмысының жоспарымен, зерттеу мақсатының міндеттерге сәйкестілігімен алынған бастапқы және соңғы нәтижелердің математикалық-статистикалық әдістерді қолданумен, тәжірибелік-эксперименттік жұмыстардың жоспарлығы және кезеңділігімен, ұсынылып отырған әдістеменің тиімділігімен, сондай-ақ, қатысымдық нәтижелерді дамытуға бағытталған оқытудың дыбыс-бейнелік құралдар кешенін бастауыш оқыту үдерісіне енгізумен қамтамасыз етілді.

Диссертацияның құрылымы.

Диссертациялық жұмыс кіріспеден, 2 бөлімнен, қорытындыдан, пайдаланылған әдебиеттер тізімінен және қосымшадан тұрады.